

پاسداری صنعت داروسازی

گام را در راه رهایی از چنگ شرکت‌های چند ملیتی دارویی برداشته، و قدم در راه اعتلای صنعت داروسازی ایران گذاشتند. این مساله باعث شد تا داروسازی این مملکت به دنبال پیدا کردن هویت از دست رفته خویش در پیش از انقلاب اسلامی بوده و گام‌های نخست را برای بازسازی، نوسازی و برپایی صنعت داروسازی ایران بر پایه هویت ملی بردارد.

۳- تعداد کارخانه‌های داروسازی داخلی تا پیش از انقلاب اسلامی از تعداد انگشتان دو دست تجاوز نمی‌کرد، و تولیدات داخلی، با توجه به حجم گسترده و بالای شرکت‌ها و کارخانه‌های چند ملیتی داروسازی، جایگاهی در بازار مصرف نداشتند. اگر هم اقلامی از تولیدات داخلی در داروخانه‌ها یافت می‌شد از یک سو با تخفیف‌های بسیار بالا در قفسه‌های داروخانه‌ها جای گرفته بودند، و از سوی دیگر مصرف آن‌ها عمدتاً به صورت بدون نسخه

۱- کسانی که بازار دارویی ایران در قبل از پیروزی انقلاب اسلامی را به یاد دارند، حتماً این را می‌دانند که در آن زمان بازار دارو در قبضه شرکت‌های چند ملیتی بود. اصولاً تمام رژیم‌های وابسته، همچون نظام ستم شاهی حاکم بر ایران قبل از انقلاب، در همه چیز وابسته‌اند و در ایران قبل از انقلاب نیز، دارو از این قاعده مستثنی نبود. تولید داخلی دارو به عنوان یک صنعت ملی محلی از اعراب نداشت و همه چیز بازار دارویی ایران در چنگال اختاپوسی شرکت‌ها و کارخانه‌های خارجی و عمدتاً چند ملیتی قرار داشت.

۲- پیروزی انقلاب اسلامی ایران به موازات ایجاد دگرگونی در زمینه‌های مختلف سیاسی اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، بازار دارویی ایران را نیز دگرگون نمود و دست اندرکاران وقت دارویی با پیاده کردن نظام نوین دارویی که منجر به ژنریک شدن داروها گردید، اولین

رقابت در صنعت داروسازی، علاوه بر وجود یارانه‌های ارزی و ریالی، به دلیل ژنریک بودن نام داروها نیز بود.

۶- در طول سال‌های جنگ تحمیلی، این مساله نه تنها تاثیری بر صنعت داروسازی نداشت، بلکه امری ضروری برای کمک به این صنعت و حمایت از همگانی شدن بهداشت در آن سال‌های آتش و خون بود. البته تخصیص ارز دولتی از یکسو، و کمبود این ارز از سوی دیگر باعث شده بود که ارز مورد نیاز کارخانه‌های داروسازی به موقع تامین نشود. این مساله که نتیجه طبیعی اش کمبودهای مقطعی دارویی بود سال‌های سال سایه خود را بر داروسازی مملکت تحمیل کرده و در واقع پاشنه آشیل این صنعت نوپا شده بود.

۷- اگر چه بعد از پایان جنگ تحمیلی صنایع مملکت یکی پس از دیگری از ارز دولتی رهایی یافتند، صنعت داروسازی به دلیل استراتژیک بودنش، کماکان مصرف کننده ارز دولتی بود، و به همین دلیل مجبور بود همچون گذشته متکی به دولت بوده و دیرتر از دیگر صنایع روی پای خود بایستد. این نکته موجب شده بود که کماکان مساله رقابت در این صنعت جایگاهی نداشته باشد. اصرار بر ژنریک بودن تولیدات داخل به همراه یکسان بودن قیمت داروهای مشابه به دلیل ترس از حضور دوباره شرکت‌های چند ملیتی، بی معنا بودن رقابت در صنعت داروسازی را به صورت نکته‌ای بارز در این صنعت مطرح کرده بود.

۸- پس از دوم خرداد سال ۷۶ که فصل جدیدی در تاریخ انقلاب اسلامی ایران به شمار می‌رفت،

صورت می‌گرفت و جایگاهی در نسخه پزشکان نداشتند.

۴- با تدوین اولین لیست دارویی ایران که منجر به حذف بسیاری از داروهای غیر ضروری گردید، اولین قدم در راه کمرنگ کردن حضور داروهای وارداتی یا تولیدی شرکت‌های داروسازی چند ملیتی برداشته شد. به موازات این اقدام، شرکت‌های موجود داروسازی داخلی به سمت جان گرفتن دوباره حرکت کرده و قدم‌های اولیه برای تاسیس کارخانه‌های داروسازی جدید برداشته شد. همچنین با ملی شدن کارخانه‌های داروسازی چند ملیتی و تغییر نام آن‌ها، عملاً این کارخانه‌ها نیز به جرگه کارخانجات داروسازی داخلی وارد شده و صنعت داروسازی شکلی تازه و دوباره گرفت.

۵- استراتژیک بودن دارو از یک سو، و نقش اساسی و پررنگ دارو در سبد اقتصادی خانوار از سوی دیگر باعث شد که علاوه بر تخصیص ارز دولتی به منظور پایین نگه داشتن قیمت دارو یارانه ریالی نیز به داروها تعلق بگیرد. این نکته دارای جنبه‌های مثبت و منفی در سال‌های اولیه پیروزی انقلاب اسلامی بود. جنبه مثبت آن همانا پایین نگه داشتن قیمت دارو و کمک به اقتصاد خانواده بود اما جنبه منفی آن وابستگی هر چه بیشتر صنعت داروسازی به دولت بود که گرچه در آن سال‌ها مساله بارزی به شمار نمی‌رفت، رفته رفته باعث شد که صنعت داروسازی در ایران دچار رخوت و سستی شده و از ماراتن رقابت جهانی و حتی داخلی عقب بماند. طوری که اصلاً تا سالیان سال چیزی به نام رقابت در صنعت داروسازی مفهومی نداشت. البته غیبت

افق تازه‌ای در نظام دارویی ایران و به طبع آن صنعت داروسازی گشوده شد. یارانه‌های ریالی به تدریج حذف شدند. ارز مواد جانبی و بسته‌بندی داروهای تولید داخل از گردونه ارز دولتی خارج شد. به موازات این مساله بودجه سازمان‌های بیمه‌گر به منظور پاسداری از قدرت تهیه دارو توسط مردم افزایش یافت. ورود داروهایی که مشابه داخلی داشت توسط مراکز تک نسخه‌ای آزاد شد، و رفته رفته نسیم ایجاد دگرگونی و تحول در نظام دارویی کشور و صنعت داروسازی ایران وزیدن گرفت.

۹- اگر چه وزیدن نسیم تحول در صنعت داروسازی را باید ارج نهاد. گرچه رقابت امری پسندیده است و باعث رشد داروسازی می‌شود. اگر چه تولید داروهای داخلی با نام تجارتي باعث می‌شود که داروی ایرانی دارای هویت شود. گرچه وجود ارز رسمی در صنعت داروسازی موجب می‌شود که کارخانه‌ها از هر منبعی که می‌خواهند مواد اولیه تهیه کنند و داروی تولیدی خود را علاوه بر تامین نیاز داخلی صادر نمایند. اگر چه واقعی شدن قیمت دارو باعث می‌شود تا کارخانه‌های داروسازی در جهت تحقیق و توسعه و بالا بردن کیفیت تولیدات خود قدم بردارند. اگر چه ...، ولی باید این نکته را مدنظر داشته باشیم که همه این خوبی‌ها زمانی پایدار شده و نهادینه می‌شود که از خاطر نبریم که صنعت داروسازی ایران صنعتی نو پاست. هر چیز نوپایی نیاز به کمک دارد. از باغبان‌ها یاد بگیریم که از کاشته خود در مقابل بادهای سهمگین حراست می‌کنند و تا مادامی که درخت تازه غرس شده‌شان در برابر تندبادهای، احتمال

سرخم کردن دارد از آن محافظت می‌کنند و مواظبت می‌نمایند.

۱۰- سخن کوتاه این‌که، گرچه واردات دارو می‌تواند کمبودهای مقطعی بازار دارو را مرتفع نماید، و بیماران نسخه به دست را از این داروخانه، روانه آن داروخانه نکند، ولی این حرکت تا زمانی درست و حساب شده است که واردات درست و حساب شده باشد. مواظب باشیم که خدای نکرده از آن طرف پشت بام نیفتیم. صنعت داروسازی را به عنوان یک صنعت ملی و استراتژیک پاس بداریم و حمایت کنیم.

از یاد نبریم که داروسازان این مملکت خون دل خورده‌اند تا صنعت داروسازی را به اینجا رسانده‌اند. تلاش آن‌ها را ارج نهم و دستشان را به گرمی بفشاریم. به خاطر داشته باشیم که سر بلندی داروسازان این مملکت، سر بلندی داروسازی این مرز و بوم است. با واردات بی‌رویه و حساب نشده دلسردشان نکنیم، که اگر غفلت کنیم معلوم نیست که بتوانیم یکبار دیگر این راه را طی نماییم. دریک کلام این که در این مسیر جدید با چراغ روشن و نور بالا حرکت کنیم. چرا که حتی حرکت با چراغ‌های کوچک در این مسیر پر خطر، ممکن است ما را به راهی بکشد که زبانم لال وقتی چشم باز کنیم متوجه شویم که: «نه از تاک نشان ماند و، نه از تاک نشان» - والسلام

دکتر فریدون سیامک نژاد